

İBN TEYMIYYE'NİN KIBRIS KRALI SERGIYOS'A GÖNDERDİĞİ ER-RİSALETU'L-KUBRİSİYYESİ ADLI MEKTUP VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araş. Gör. Mehmet YAŞAR

Öz

Bu araştırmada İbn Teymiyye'nin Kıbrıs Hükümdarına yazdığı mektubun çevirisi yapıp değerlendirilmiştir. Bu çalışma kendisine aidiyeti kesin olan İbn Teymiyye'nin "Er-Risaletü'l-Kubru-siyye" eserinden hareketle yapılmıştır. Araştırmamızda başlıca şu konular üzerinde durulmaktadır: İbn Teymiyye'nin yaşamından kısa bir kesit, İbn Teymiyye'nin Kıbrıs Hükümdarına gönderdiği mektupla, "el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih" adlı eseri arasındaki benzerlikler, mektubun muhtevası ve Kıbrıs hükümdarına gönderdiği mektubun çevirisi. Bu makalede, bu mektubun gerek gönderilme sebebi ve gerekse de içeriği vb. konular hakkında bazı değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

Abstract

In this research translation and assesment of İbn Taymiyyah's letter which has been written to Cyprus king has been handled. This research originates from İbn Taymiyyah's Er-Risalet'ul Kubru-siyye book that there is no doubt that is his book. In our research, primarily we focused on these issues: a short part of İbn Taymiyyah's life, similarities between letter which has been sent to Cyprus king by İbn Taymiyyah and his book "el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih", context of letter and translation of his letter. In this article, there are some considerations about reason of why this letter has been written and also context of letter have been carried out.

Giriş

Hız. Osman döneminde fethedilen Kıbrıs,¹ değişik vesilelerle İslam kaynaklarında kendine yer bulmuştur. Bazen Hız. Peygamber'in güzide ashabına ev sahipliği yaptığı, bazen İslam felsefesinin doğup gelişimine kaynaklık ettiği, bazen de siyasi hadiselerde oynadığı rollerle gündeme gelmiştir. Kıbrıs akla geldiğinde gündeme gelen çalışmalardan biri de İbn Teymiyye'nin bir girişle birlikte tercüme ederek neşrettiğimiz elinizdeki bu mektuptur. Bir İslam âliminden dönemin

* İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

1 el- Buti, Muhammed Said Ramazan, *Fihku's-Sire*, Daru'l-Fikr, Dimaşk, s.364.

etkili bir Hristiyan kralına gönderilen bu mektup, Müslüman-Hristiyan diyalogu bağlamında önemli bilgiler içerdiği kadar bir döneme ışık tutması açısından da ciddi bir öneme sahiptir.

Zira bu mektup, Müslümanların bir yandan Moğollara karşı mücadele ettiği, diğer yandan Kıbrıs Hristiyanlarının saldırılarına karşılık verdiği bir dönemde yazılmıştır.

Kıbrıs Hristiyanları iktisadi ve siyasi tüm güçleriyle Müslümanlarla savaşanları kışkırtmakla kalmamıştır, Müslümanların sahillere saldırılar düzenlemiş ve onları esir almışlardır. İşte bu saldırıların birinde Müslümanlardan bir grup Kıbrıs Hristiyanlarına esir düşmüştür. Mektubun muhtevasını etkileyen sebeplerden birisi de Kıbrıs Hristiyanlarının Müslümanları esir almalarıdır.²

Bu sebeplere binaen İbn Teymiyye, mektupta değişik siyasi olayları anlatma gereği duymuştur. Moğollarla olan mücadelesine değinmesi, Sis valisinden bahsetmesi ve Moğolların Hristiyan esirleri serbest bırakmasındaki rolünü ele alması vb. konular o döneme ışık tutacak önemli bilgiler arasındadır

O dönemin içinde bulunduğu siyasi ortam, bu mektubun içeriğine ayrı bir önem atfetmektedir. Zira İbn Teymiyye'nin çok yönlü mücadelesine devam ettiği bir süreç hâkim olmuştur. Bir yandan kılıcıyla Moğollarla cihad vazifesini yerine getirirken, öte yandan da Kıbrıs'taki bazı Hristiyanların İslam düşüncesini hedef alan şüphelerine kalemle cevaplar vermiştir.³

Dolayısıyla İbn Teymiyye'nin bu mektubu, sadece esirlerin serbest bırakılması isteğiyle sınırlı dar bir kapsamda ele alınmayacağı kanaatindeyiz. Bu mektup, değişik faktörleri içeren siyasî, fikrî ve akidevî vb. mesajları ihtiva eden kapsamlı, çok yönlü bir mesajdır.

Bundan dolayı yazdığı mektup tüm şartları gözetken niteliktedir. Bir yandan Hükümdarın sahip olduğu düşüncenin yanlışlığını temellendirirken, öte yandan Müslüman esirlerin durumunu gündeme getirmiştir. Bunu yaparken de İbn Teymiyye, sert bir üsluptan ziyade mütevil bir yaklaşım sergilemiştir.

Bu mektup, İslam'da cihadın bir bölümünü oluşturan sözlü davetin önemli bir yönünü bize göstermektedir. Kıbrıs Hristiyanları tarafından esir alınan Müslümanların serbest bırakılmasını isteyen İbn Teymiyye, bunu İslami davetin öngördüğü şekilde yapmakta, Hükümdara hikmetin gerektirdiği bir yaklaşımla hitapta bulunmaktadır.

2 Remc,Alauddin, *Er-Risaletü'l- Kubrusiyye (Hitâb min Şeyhi'l-İslam İbn Teymiyye ila-Sercüvân Meliki Kubrus)*, Dâr İbn Hazm,s.9.

3 Ebû Zehra Muhammed, *İbn Teymiyye: Hayatühü,Asruhü ve Ârâuhü*, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire.S.16.

Müslümanlarla-Hristiyanlar arasında diyalogun önemini gösteren bu mektup, diplomatik ilişkilerin katkısını da gözler önüne sermektedir.

Bu mektup, Müslüman-Hristiyan diyalogu yanı sıra İbn Teymiyye'nin ne denli etkin olduğunu göstermesi açısından da önemlidir. Hapiste yazılan⁴ bu mektup, Müslüman âlimin önceliğini yansıtmaması açısından da ayrı bir öneme haizdir.

Türkçe 'ye ilk kez çevrilen bu mektup kısa bir giriş ve değerlendirme ile beraber çalışmamıza şekil vermiştir.

İbn Teymiyye'nin Yaşamından Kısa Bir Kesit

İbn Teymiyye'nin mektubuna değinmeden önce kendisi ve yaşadığı döneme ışık tutacak bazı bilgiler vermekle başlayalım. Bunu yaparken amacımız İbn Teymiyye'nin kronolijik hayat hikâyesini anlatmak değildir. Hedeflenen gaye, çalışmamızın temelini oluşturan Kıbrıs hükümdarına gönderilen mektubun hangi ortam ve koşullarda yazıldığına ışık tutmaktır.

İbn Teymiyye' 10 Rebiülevvel 661'de Harran'da seçkin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi.⁵ Yedi yaşında ailesiyle beraber Moğol saldırılarından dolayı Şam'a hicret etti.⁶ Şam o dönemde ilmin merkezi konumundaydı. Böylece ilmi bir ortamda yetişti. Değişik alanlarda uzman hocalardan ders görüp önemli âlimlerin övgüsünü aldı. Zamanla tedris işine başlayan İbn Teymiyye, sadece ilmi faaliyetlerle kendisini sınırlamadı. Toplumunu ilgilendiren meselelerde de sürekli aktif bir rol üstlendi.⁷ Hocalarından gördüğü dersler dışında, mukayeseli fıkıh, mantık, felsefe vb. alanlarda kendisini geliştirip dönemin önemli isimleri arasında yer aldı.⁸

Moğolların Dimaşk'a saldırılarında toplumu yönlendiren kendisiydi. Büyük âlimler Dimaşk'ı sahipsiz bırakmışken İbn Teymiyye kaçmamış tek başına toplumu yönlendirmeyi tercih etmişti.⁹ Halkı cihada karşı teşvik etmiş ve İslam ordularını Moğollara karşı birleştirmişti.¹⁰ Moğol saldırıları sonrasında da Dimaşk Valileri kaçtığından Dimaşk halkını İbn Teymiyye eğitip İslam hükümlerini uyguluyordu.¹¹

4 el- Ubde, Muhammed, *Resâil mine's-sicn li-İbn Teymiyye*, Dâru't-teyyibe, Arabistan, s.10.

5 ez-Zehabi, Ebü Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Tezkiretu'l-huffâz*, Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut, C.4.S.192 ; Ebü Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.12.

6 Reslân, Ebi Abdillâh Muhammed bin Said, *Havle Hayat Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye*, Mektebetu'l-Menâr, Arabistan, S.6.

7 Ebü Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.33.

8 A. g. e., S.12.

9 A. g. e., S.33.

10 A. g. e., S.36.

11 A. g. e., S.37.

Moğol saldırılarına karşı mücadelesi şöhretini arttırmış, halkın içinde her konuda başvurulmuş önemli bir isim haline gelmişti. Resmi bir görevi olmamasına rağmen Hükümdarların rücû ettiği, görüşüne başvurduğu önemli bir isim haline gelmişti.¹² İbn Teymiyye'nin mücadelesi sadece bununla sınırlı değildi. 701 yılında Yahudilerle bir toplantı düzenleyen İbn Teymiyye cizye vermelerini kabul ettirmişti.¹³

Cihad meydanlarında bulunma dışında bid'at ve hurafelerle de mücadelesine devam eden İbn Teymiyye, bazı sofilerin bid'atlerine savaş açmıştı.¹⁴

İbn Teymiyye'yi önemli kılan etkenlerden birisi de yaşadığı dönemin siyasi, fikri vb. olaylarla dolu olmasıdır. Böyle bir ortamda yaşayan İbn Teymiyye sadece ilmi konularla ilgilenmekle yetinmemiş, Müslümanları ilgilendiren konuları da önemsemiştir. Bu önemseydiği konular ve tartıştığı meselelerden dolayı defalarca hapse mahkûm edilmiştir. Ancak, hapis onu korkutmamış bildiği yolda yürümeye devam etmiştir. Hapis sürecinde bile Müslümanların maslahatını gözetmiştir. Hapisteyken yazdığı çalışmamızın konusu olan "Kıbrıs Hükümdarına yazdığı mektup" bunu gösteren en büyük kanıtlardan birisidir.¹⁵

Gerek yazdığı eserler ve gerekse de değindiği değişik konular, tarihten günümüze değin gündemde kalmasını sağlamış ve taraftarlarıyla eleştirenleri arasında süre gelen tartışmalara konu olan bu âlim, hapisteye tutulduğu Şam kalesinde 728 yılında vefat etmiştir.¹⁶

İbn Teymiyye'nin Kıbrıs Kralına Gönderdiği Mektubun Yazım Sebebi

Araştırmamızın konusu olan mektuba gelince bu konuda net bir bilgiye ulaşamadık. Ancak, Mektubun içeriğinden Ebu'l-Abbas adında bir elçi aracılığıyla İbn Teymiyye ile Hükümdar arasında bir iletişimin devamlılığı anlaşılmaktadır. İbn Teymiyye'nin şu sözü: "*Davetçinin (İbn Teymiyye'nin) bunları milletin büyüğüne (Kıbrıs Hükümdarı) hatırlatma sebebi, kendisinin dini hassasiyeti, fazileti, ilim sevgisi ve onu müzakere isteğinin bana ulaşmasıdır.*"¹⁷ aralarında iletişimin sürdüğü ve Kıbrıs Hükümdarının İbn Teymiyye'ye bazı sorular sorduğu yönündedir.

Öte yandan mektupta Müslüman esirlerin durumu da ele alınmaktadır. İbn Teymiyye'nin şu sözü de: "*İkincisi ise ona ve Müslümanlara-*

12 A. g. e., S.37.

13 A. g. e., S.37.

14 A. g. e., S.43.

15 el- Ubde, Muhammed, *Resâil mine's-sicn li-İbn Teymiyye*, s.10.

16 Zehebî, Tezkiretu'l-huffâz, *Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye*, Beyrut, C.4, S.192.

17 İbn Teymiyye, *Kitab Şeyhu'l-Islam İbn Teymiyye ila-Sercüwân Meliki Kubrus (Er-Risaletü'l-Kubrusiyye)*, Tahk: Abdurrahman Abdulmecit, Mektebetu'l-Hafız ez-Zehbî, Cezair, s.87.

dır: kendi ülkesindeki Müslüman esirlere yardımcı olması, iyi davranması ve kendi halkına da onlara iyi davranmasını emretmesi, onların kurtuluşu için bize yardımcı olmasıdır. Zira Hükümdarın onlara kötü davranması onun gerek kendi dininden ve gerekse Allah'ın dininden ve Müslümanlar tarafından da sevmeyeceği bazı şeylerin ona ulaşmasına sebep olacaktır."¹⁸ Bunu göstermektedir.

Bu bilgilerden yola çıkarak diyebiliriz ki; mektubun yazım sebebi hem Müslüman esirlerin serbest bırakılması, hem de Hükümdarın mensubu olduğu düşüncenin yanlışlarını ortaya koyup, doğru yolu bulmasına yardımcı olmasıdır.

İbn Teymiyye'nin Kıbrıs Hükümdarına Gönderdiği Mektupla, "El-Cevâbü's-Sahih li-Men Beddele Dine'l-Mesih" Adlı Eseri Arasındaki Benzerlikler

El-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih, İbn Teymiyye'nin Hıristiyan düşüncesini tartıştığı önemli eserlerden biridir. Bu eserini yazma sebebi şudur:

Birincisi: Hıristiyanlara İslam'ı anlatma ve Hıristiyanlardaki mevcut bilgilerle kendisinin aktardıkları arasında mukayese etme imkânını sunma.¹⁹

İkincisi: Akli ve nakli delillerle Hıristiyanlığı savunan bir risalenin Kıbrıs'tan İbn Teymiyye ulaşması ve İbn Teymiyye'nin bu risaledeki doğru ve yanlışları ortaya çıkarma arzusudur.²⁰ Özetle; "Hıristiyanlığa reddiye mahiyetinde olup Sayda Piskoposu Pavlus'a nispet edilen bir risaleye cevap olarak yazılmıştır."²¹

Bizim için önemli olan konu ise kitabın içeriğiyle Kıbrıs Hükümdarına yazdığı mektubun içeriğinin benzer olmasıdır.

Zira Kıbrıs'tan gelen bu risâle Hıristiyan düşüncesi hususunda altı iddiada bulunmaktadır. İbn Teymiyye bu altı iddiayı ele alıp tartışmaktadır. Bunlar:

Birincisi; Hz. Muhammed (s.a.s)'in sadece cahiliye Araplarına gönderildiği iddiasıdır.²² İbn Teymiyye, bunu akli ne nakli delillerle reddetmekte ve nübüvvetinin tüm insanları kapsadığını ispatlamaya çalışmaktadır. Aynı şekilde Kıbrıs Hükümdarına gönderilen mektupta da Hz. Muhammed'in tüm insanlığa gönderildiği defaten vurgulanmaktadır.²³

18 İbn Teymiyye, *Er-Risaletü'l-Kubrusiyye*, S.77.

19 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, s.429.

20 Takıyuddin Ebû Abbas Ahmed b. Abdulhalim b. Abdisselâm b. Ebi'l-Kasım b. Teymiyye (ö. 728/1328), *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.98.

21 Ferhat Koca, "İbn Teymiyye, Takıyuddin", *DİA*, C.20, S.398.

22 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

23 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.430.

İkincisi; Hz. Muhammed'in Kur'an'da getirdiklerinin Mesih'in getirdiklerini doğruladığı ve övdüğü yönündeki iddialarıdır.²⁴ İbn Teymiyye bu iddianın yanlış olduğunu, zira Kur'an'ın sadece Mesih'e Allah tarafından verilen hükümleri övdüğünü; kendilerinin uydurduklarının ise kınandığını, ikisinin farklı şeyler olduğunu belirtmektedir.²⁵ Bu konuyu gönderdiği mektupta da ele almaktadır. İbn Teymiyye, Mesih'in getirmiş olduğu şeriatın tahrif edildiğini ve din âlimlerinin kendi istek ve arzularını din olarak sunmaya çalıştığını değişik şekillerde açıklamaktadır.

Üçüncüsü: Önceki peygamberlerin getirdikleri ile Zebur ve Tevrat gibi eserlerin teslis vs. inancını doğruladıklarını iddia etmeleridir.²⁶ İbn Teymiyye, onların eserlerinden nakillerde bulunmakta ve kitabı nasıl tahrif edip yanlış anlama yüklediklerini teker teker ele almaktadır.²⁷ Aynı şekilde İbn Teymiyye mektupta da bu konuya değinmekte "...önceki bazı kitaplarda geçen müteşabih alıntılar ise İncil ve ondan önceki kitaplar tarafından muhkem bir şekilde açıklanmakta ve konuşuyormuşçasına Mesih'in Allah'ın kulu olduğuna, Allah'ın birliğine, O'na ibadete, duaya ve sığınmasına çağurmaktadır."²⁸ sözleriyle iddialarının yanlışlığını göstermeye çalışmaktadır.

Dördüncüsü: Gerek aklın gerekse de naklin, teslis inancını desteklediği yönündeki iddialarıdır.²⁹ İbn Teymiyye, bu savundukları düşüncüyü akli temeller üzerine çürütmeye çalışmaktadır.³⁰ Aynı konunun mektupta da ele alındığı görülmektedir.

Beşincisi: Tevhid ehli olduklarını iddia etmeleri ve teslis düşüncesinin Müslümanların savunduğu teşbihe benzediğini söylemeleridir.³¹ İbn Teymiyye, tevhidle teslisin yan yana gelemeyeceğini, onların söylemleriyle Müslümanların söylemlerinin bir olmadığını açıklamaktadır.³² Aynı konunun mektupta da ele alınmasıyla beraber İbn Teymiyye, teşbih vb. konulara girmemektedir.

Altıncısı: Hz. İsa'dan sonra bir peygamberin gelmesinin gereksiz olduğunu, Zira Hz. İsa'nın gönderilişiyle beraber bu dinin kemale erdiğini, dolayısıyla Hz. Muhammed'in gönderilmesine ihtiyaç olmadığını iddia etmeleridir.³³ İbn Teymiyye iddialarının temelsiz olduğunu açıklayarak, Hz. Muhammed'in nübüvvetinin gerekliliğini beyan etmektedir.

24 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

25 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, s.430.

26 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

27 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.431.

28 İbn Teymiyye, *Er-Risaletü'l- Kubrusiyye*, s.31.

29 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

30 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.432.

31 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

32 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.432.

33 *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dâru'l-Asime, C.1, S.101.

tedir.³⁴ Mektupta da Hz. Muhammed'in gönderilme hikmeti defalarca değinilmektedir.

Özetle, gördüğümüz kadarıyla İbn Teymiyye, Kıbrıs Hükümdarına göndermiş olduğu mektupla, yazdığı kitap benzer içeriklere sahiptir.

İbn Teymiyye'nin mektupta da bu konuları ele alma ihtiyacı hissetme nedeni ne gelince; İbn Teymiyye, Kıbrıs Hükümdarının da söz konusu olan Pavlos'un Risalesini okuduğu, aynı iddiaları savunduğu, bu iddiaların Kıbrıs'ta yayıldığı ve benzeri faktörlerin etkisinden mektubunda Hıristiyan düşüncesine geniş yer vermiş ve söz konusu iddiaları çürütmeye çalışmış olma ihtimalidir.

Mektubun İçeriğinde Dikkatimizi Çeken Diğer Konular

Bu mektubu İbn Teymiyye hapisteyken yazması³⁵ bu mektubu önemli kılan en büyük etkenlerdendir. Zira bir İslam âliminin içinde bulunduğu sıkıntıları bırakıp Kıbrıs'ta esaret altında bulunan Müslüman kardeşlerini düşünmesi başlı başına önemli bir mesajdır.

İbn Teymiyye, mektubunda Hükümdarı kötülükten sakındırıcı ve hayra teşvik edici bir üslup kullandığı görülmektedir. İbn Teymiyye'nin şu sözü Hükümdarı etkilemedeki iletişim gücünü bize göstermektedir: *"Bizler, herkes için hayır isteyen bir milletiz. Allah'tan size dünya ve ahiret hayrını toplamasını isteriz."* *"Bizim yanımızdaki Hıristiyanların durumlarına ve bizi onlara muzaffer ve musallat kılmasıyla ilgili Allah'ın onlara ne yapacağına gelince; bu konuda Hükümdarın üzümlü, huzurunun kaçmaması için bir bilgi vermeyeceğim"*³⁶

Ayrıca İbn Teymiyye, bir İslam âliminin yaklaşımını aksettirmiş Hükümdara karşı ulemanın konumunu gözler önüne sermiştir. Şu sözü İbn Teymiyye'nin yansıttığı etki açısından önemlidir: *"Mesih ve diğer peygamberin yardımcısı olarak ben; Hükümdar ve arkadaşlarına nasihat ediyor ve onlar için iyilik istiyorum."*³⁷ Zira bu sözüyle İslam düşüncesinde Mesih ve diğer peygamberlerin farklı olmadığını hepsinin aynı pınardan fışkırdığını ifade etmektedir. Aynı şekilde İbn Teymiyye'nin şu sözleri de ne denli etkili cümleler kullandığını göstermektedir: *"Hükümdar tüm bunların neticesini görecektir. Biz Hükümdara bunların kat kat karşılığını vereceğiz."*³⁸

İbn Teymiyye dinler tarihinden örnekler vermekte ve toplumların peygambere karşı olan tavırlarını kendine has üslubuyla dile getirmektedir. Olayları tarihi bilgiyle aktarması, muhatabı üzerindeki etkiyi daha da kalıcı kılması açısından önemlidir.

34 Ebû Zehra, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, S.432.

35 el- Ubde, Muhammed, *Resâil mine's-sicr li-İbn Teymiyye*, s.10.

36 İbn Teymiyye, *Er-Risaletü'l- Kubrusiyye*, s.93.

37 A. g. e., s.61.

38 A. g. e., S.94.

Özellikle peygamberlerden Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed üzerinde durmakta ve bunların birbirlerini tamamlayıcı özelliklerine vurgu yapmakta; aynı dava ve inanç için gönderildiklerini açıklamaya çalışmaktadır.

Peygamberlerin getirdikleriyle; rahiplerin, din âlimlerinin bid'atlerinin farklı şeyler olduğunu belirtmekte ve din olarak sundukları şeylerin yanlışlığını örneklerle açıklamaktadır.

Yahudi ve Hıristiyanların düştükleri yanlışları mukayese ederek Yahudi ve Hıristiyanların içinde buldukları ifrat-tefritin zararlarını göstermektedir.

Aslında son peygamber'in de bir ihtiyaca binaen indiğini, bozulmuş tevhid inancından dolayı gönderildiğini ifade etmeye çalışmaktadır.

Hükümdara Moğollarla yaptıkları cihattan bahsederek onu korkutmakta, Müslüman mücahitlerin cihada sürekli hazır olduklarını, bu ibadetin onlar için en büyük ibadetlerden olduğunu söyleyerek, Hükümdarı hem esirler hususunda hem de muhtemel başka konularda sakındırmaktadır.

İbn Teymiyye'nin Moğolların elindeki Hıristiyan esirlerin serbest bırakılmasında ki gayretine değinmesi de ayrı bir öneme haizdir. Bu mesaj Hükümdardan böyle bir talebin karşılıksız olmayacağı izlenimini vermesi açısından önemlidir.

Ayrıca İbn Teymiyye, Kıbrıs Hıristiyanlarının saldırılarını kınarken, Müslümanlardan böyle bir saldırının olmasını ise meşru görmüştür. *"Şayet denilse ki önce onlar bizimle çarpıştı. Denilir ki bu kişilere ihanet etmenizden dolayı ve saldırıyı başlattığınız için bunu demeniz batıldır. Onlardan sizlerle savaşı başlatanlar ise bu konuda mazurdur. Zira Allah ve Resulü bunu emretmektedir."*³⁹ Bu sözyle İslam akidesinin üstünlüğüne vurgu yapmış, Allah'ın emirlerinde tavizin söz konusu olmayacağı mesajı vermiştir.

İbn Teymiyye'nin, Mesih'ten nakillerde bulunması, Dinler tarihini ne denli önemseydiğini de ayrıca göstermesi açısından önemlidir. Bu aynı zamanda muhatabı üzerindeki etkisini de artırmıştır.

İbn Teymiyye'nin peygamber'imizin davet mektuplarına da değindiği görülmektedir. Kanaatimizce İbn Teymiyye, peygamberin sünnetinin bir devamı olarak, bu vazifeyi âlimlerin devam ettiğini hissettirmekte ve kendisinin de bu görevi yerine getirmekte olduğunu göstermeye çalışmıştır. Aynı şekilde Hükümdarın da diğer Hükümdarlar gibi doğru ile yanlış arasında bir tercihte bulunması gerektiğini göstermeye çalışmış ve onlar üzerinden Hükümdara mesaj vermiştir.

39 A. g. e., S.81.

İbn Teymiyye, Yahudi ve Hıristiyanların dinlerine giren bid'atlerden örnekler vererek yanlışlarını dile getirmiştir. Ancak İslam ümmetini ele alırken kendi aralarındaki ihtilafları, fikri ayrılıkları, kelama dair tartışmaları, bid'atleri vb. gündeme getirmediği görülmektedir. Hükümdara, dinin algısını anlatmaya çabalamış, Müslümanlar arasındaki ihtilafları anlatmaya gerek duymamıştır. Oysa yaşadığı dönemde fikri ve ilmi konularda Müslümanlar arasında da ciddi ihtilaflar hâkimdi. Bu durumda İbn Teymiyye istediği mesajı vermeye odaklandığı görülmektedir.

Er-Risaletü'l- Kubrusiyye (Hitâb li-Sercüvân Meliki Kubrus)'nin Tercümesi

Bismillahirrahmanirrahim

Ahmet İbn Teymiyye'den halkının büyüğü Sercüvân'a, mesuliyeti altında olan din önderlerine, papazların büyüklerine, ruhbanlarına, devlet büyüklerine, kâtiplerine ve onlara tâbî olanlara... Selam hidayete tabi olanların üzerine olsun.

(Sözlerime) Kendisinden başka ilah olmayan, İbrahim ve Âli İmran'ın ilahı olana hamdederek başlıyorum.

Kendisinden seçilmiş kullarına ve gönderilmiş nebilerine salât getirmesini isteriz. Salât ve selamını insanların efendileri ve milletlerin liderleri olan Ulu'l-azm'a mahsus kılmasını isteriz. Onlar misakı almakla has kılınmış Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed'dir. Yüce Allah kitabında onları bu şekilde isimlendirdi ve dedi ki: *"Dini dosdoğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin!" diye Nûh'a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrâhim'e, Mûsâ'ya ve İsâ'ya emrettiğini size de din kıldı. Fakat senin kendilerini çağırdığın şey (İslâm dini), Allah'a ortak koşanlara ağır geldi. Allah, ona dilediğini seçer. İçtenlikle kendine yönelenleri de ona ulaştırır.*"⁴⁰ Ve buyurdu ki: *"Hani biz peygamberlerden söz almıştık; senden, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da. (Evet) biz onlardan pek sağlam bir söz aldık. Allah bu sözü doğruları doğruluklarıyla sorumlu kılmak için aldı. Kâfirler için de çok acıklı bir azap hazırladı.*"⁴¹

En değerli salât ve selamını peygamberlerin sonuncusu, Rablerinin huzuruna çıktıklarında hatipleri, toplandıklarında imamları, kıyamet günü insanların şefaathçisi, rahmet ve cihad peygamberi, peygamberlerin güzelliklerini toplayıcısına has kılmasını isteriz.

O (peygamber) ki, Allah'ın kulu (İsa), ruhu ve - doğru, temiz ve hiçbir insanın ona dokunmadığı İmran'ın kızı Meryem'e ilgâ ettiği - sözü

40 Şura: 42/13.

41 Ahzab:33 /7-8.

tarafından müjdelenmiştir. Bu (müjdeleyen); Dünya ve ahirette seçkin, Allah katında yakın kılınan hidayetin Mesihî İsa bin Meryem'dir.

İsrailoğulları, Musa'nın gönderildiği vasıflar olan celal ve şiddet üzerine çekildiği gibi, toplayıcı, son (peygamber) de kâfirlere karşı çok şiddetli, müminlere karşı son derece merhametli ve kendisinden önceki şariat ve yöntemlerin güzelliğini toplayıcı vasıflarla gönderilmiştir. Aynı şekilde (İsa) da rahmet ve güzellik sıfatlarıyla sıfatlanmıştır. Allah onlara ve onlara tabi olanlara kıyamete kadar salat ve selam etsin.

Allah mahlûkatları kudretiyle yarattı, onlarda meşîet, hikmet ve rahmetinin tecelliyâtını izhar etti. Yaratılışlarındaki temel gayeyi kendisine ibadet etmek olarak emir kıldı. Bunun aslı da O'nun bilinmesi ve sevgisidir. Allah kime doğru yolu göstermişse, ona güzel isimleri ve yüce sıfatlarının marifetini, ilmini ve rahmetini de verir. Ona rücu etme, zikrinden korkma, muti olma ve ona ibadet etmekle rızıklandırır. Bundan dolayı kul da kartalın yuvasına olan hasreti gibi ona hasret besler, annenin çocuğuna olan derin sevgisi gibi onu sever. Öyle ki korku, özlem ve muhabbetle onun dışında kimseye ibadet etmez. Dinini, dünya ve ahiretin sahibi olana muhlis kılar.

(O ki) öncekilerin ve sonrakilerin Rabb'idir. Din günün sahibidir. Gördükleriniz ve görmediklerinizin yaratıcısı, görünen ve görünmeyeni bilendir. Bir işe hükmedince ona sadece "ol!" der; o da olur. Başkaları gibi Allah dışında ilahlar edinmez. *"...Onları, Allah'ı sever gibi seviyorlar. Oysa iman edenlerin Allah sevgisi daha kuvvetlidir."*⁴² Allah'a şirk koşmaz. Onun dışında kimseyi dost, şefaathçi, sahip, arkadaş ve peygamber edinmez. Göklerde ve yerde olan herkes istisnasız, kul olarak Rahmân'a gelecektir. O, bunların hepsini kuşatmış ve sayılarını tespit etmiştir. Bunların hepsi de kıyamet gününde O'nun huzuruna tek başına (yapayalnız) gelecektir. İşte orada Rabbi onu seçecek ve ona rüştünü verecektir. Kendi izniyle hakikat hakkında düşükleri ihtilaflar hususunda ona hidayet edecektir. Çünkü o istediğini dosdoğru yola iletendir.

İnsanlar, Âdem'den (a.s.) sonra ve Nuh'tan (a.s.) önce insanların atası Âdem gibi tevhid ve ihlas üzereydiler. Allah katından bir delil ve indirdiği bir elçi olmadığı halde, Şeytan'ın süslediği fasid mukayeseler ve haktan uzaklaştıran felsefenin etkisiyle kendi nefislerine uyararak şirk ve putlara ibadet bid'atini ortaya çıkarana kadar bu durum böyle devam etti.

Onlardan bir grup; putların; gökteki yıldızların, astronomik derecelerin ve yüce ruhların tılsımları olduğunu iddia etti. Bir kısım ise, onlarla beraber yaşamış bazı peygamber ve salihlerin şeklinde (heykel-

ler) yaptı. Bir diğer grup ise, âdi ruhlar için bu (heykelleri) Şeytan ve cinlerden yaptı. Başka bir grup ise farklı şekillerde (heykeller) edindi.

Bunların çoğu efendilerinin taklitçileri olup, hidayet yolundan yüz çevirenlerdir. Bundan dolayı Allah, onları şirk koşmaksızın tek olan Allah'a ibadete çağırmayı, Allah'a yakınlaştırdıklarını iddia ettikleri ve şefaathçi kıldıkları şeylerden ibadet etmekten sakındırmak için Nuh peygamberi gönderdi.

Onlar arasında 950 sene kaldı. Allah, ona *"kavminden iman eden dışında artık kimse sana iman etmeyecek"* diye bildirdiğinde onlara beddua etti. Allah'ta onun bedduasına cevap verdi ve yeryüzü ehlini boğdu. Ondan sonra peygamberler art arda geldi. Ta ki yeryüzü Sâbiî ve Müşrik diniyle doldu. Ve ne zaman ki; doğu ve batı Nemrut ve Firavun Hükümdarlarıyla doldu; Allah, baki kalmış Hanif dinin peygamberi ve imamı Halilurrahman İbrahim peygamberi gönderdi. İnsanları şirkten, tek olan Allah'a çağırdı; yıldız ve putlara tapmaktan da sakındırdı. Ve dedi ki: *"Ben hanîf olarak, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim."*⁴³ Kavmine de şöyle dedi: *"İbrahim: 'eski atalarınızın ve sizin nelere tap-tıklarınızı görüyor musunuz? Doğrusu onlar benim düşmanumdur. Dos-tum ancak Âlemlerin Rabbidir. Beni yaratan da, doğru yola erıştiren de O'dur. Beni yediren de, içiren de O'dur. Hasta olduğumda bana O şifa verir. Beni öldürecek, sonra da diriltecek O'dur. Ahiret gününde yanıl-malarımı bana bağışlamasını umduğum O'dur."*⁴⁴ İbrahim peygamber ve beraberindekiler kavmine şöyle dediler: *"Biz sizden ve Allah'tan başka tap-tıklarınızdan uzağız; sizin dininizi inkâr ediyoruz; bizimle si-zin aranızda yalnız Allah'a inanmanıza kadar ebedi düşmanlık ve öfke baş göstermiştir."*⁴⁵

Allah, peygamber ve resullerini onun (İbrahim'in) ehlerinden kıldı. Her biri için ayırt edici bazı özellikler verip, bazılarını bazılarına üstün kıldı. Her birine insanların inandığı ayetler verdi.

Musa'ya da asayı verdi. Asa'yı yere attığında büyük bir yılan oldu ve onların yaptıklarını (yılanları) yuttu. Ona denizi kuruyana kadar yardı. Su, Esbatlar'ın(Yakup torunları) adedince on iki pınar şeklinde onlara set oldu. Bit, kurbağa ve kan gönderdi. O ve kavminin üzerine onlarla beraber yürüyen ve onları gölgeleyen beyaz bulut dikti. Her günün sabahında bildircin eti ve kudret helvası indirdi. Susadıklarında Musa asasıyla kayaya vuruyordu; *"ondan on iki pınar fişkırdı; böylece insanların hepsi içecekleri yeri bildi."*⁴⁶

43 Enam:6/79.

44 Şuarâ: 26/75-82.

45 Mümtehine: 60/4.

46 Bakarâ:2/60.

Ondan sonra Allah İsrailoğulları'na başka peygamberler gönderdi. Allah, onlardan bazılarıyla ölüleri diriltti. Onlardan bazılarıyla hastaları şifaya kavuşturdu. İçlerinden bazılarına dilediği gaybî bilgileri açarken, bazısının emrine de mahlûkatları verdi. Bazılarını ise çeşitli mucizelerle gönderdi.

Buna tüm dinler, Yahudi ile Hristiyanların ellerindeki kitaplar, bilgiler ve Şa'yâ, Ermiyâ, Danyâl, Habkuk, Davud ve Süleyman (a.s.) gibi peygamber haberleri ittifak eder. Ayrıca Sifru'l- Muluk⁴⁷ gibi kitaplar da bu konuda muteber bilgilerin olduğu eserlerdir.

İsrailoğulları katı kalpli ve asi bir toplumdur. Kâh putlara kâh Allah'a ibadet ediyor; kâh peygamberleri haksız yere katlediyor; kâh en ufak sebeplerle Allah'ın haramlarını helal kılıyorlardı. Başlangıçta Davud'un diliyle lanetlendiler. Ayrıca (musallat oldukları belalardan birisi de), tüm Dinlerde bilinen bir olay olan Beytü'l- makdis'in yıkılmasıdır.

Sonra Allah, önceki resuller gibi Mesih İbn Meryem'i gönderdi. Onu ve annesini insanlara ayet kıldı. Onu babasız olarak yaratarak, kemâl kudretini ve emrindeki ihâtâyı izhâr etti. Şöyle ki; insanlığı dört kategoride yarattı. Âdem'i babasız ve annesiz yarattı. Havva'yı erkekten yarattı. Mesih'i de kadından (babasız) yarattı. Diğer insanları ise erkek ve kadından yarattı.

Sünnetullahın bir devamı olarak, kulu Mesih'e de apaçık ayetler verdi. Ölüleri diriltti. Kör ve abraşları iyileştirdi. İnsanlara evlerinde yedikleri ve sakladıkları şeyleri haber verdi. Önceki kardeşleri (diğer peygamberler)nin sünneti gibi, öncekileri doğrulayıcı ve sonrakini müjdeleyici olarak insanları bir olan Allah'a ve onun ibadetine çağırıldı. İsrailoğulları kibirlenmiş ve azgınlaşmıştı. O(İsa)'nın ise çoğu işlerinde yumuşaklık, bağışlama ve hoşgörü hâkimdi. (Allah) ona tabi olanların kalbine rahmet ve bağışlama duygusu verdi. Onlardan papazlar ve ruhbanlar kıldı.

Sonraları insanlar Mesih ve ona tabi olan Havariler hakkında üç grup halinde ayrılığa düştüler. Bir grup, onu yalanlayıp tekfir etti. Onun iffetsiz bir kadının oğlu olduğunu ve onun (İsa'nın) Yusuf Neccar'dan⁴⁸ olduğunu iddia ettiler. Ayrıca Tevrat hükümlerinden hiçbirinin kaldırılmadığını, Peygamberlere çekti olduklarına (eziyetlere) rağmen

47 İsrailoğulları'nın kitapları arasında olup, Tevrat'ı oluşturan kitaplardan biridir.(el-Osmanî, Muhammed Rahmetullahi bin Halilirrahman el-Keyrevânî, *İzhâru'l-Hak*, Vizaretu şüni'l-İslamiyye, c.1, s.10.)

48 Hz. Meryem'in akrabası olup, Meryem'le beraber Cami'nin hizmetinde bulunuyorlar, hem de vakitlerini ibadetle geçiriyorlardı. et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezid b. Galib el-Âmülî, *Câmi'l-Beyân an te'vili âyi'l-Kurân*, 26 c. Tahk. Abdullah b.Abdulmuhsin et-Turkî, Darü'l-Hicr, y.y. 2001, c. 15, s. 394.

men, Allah'ın koymuş olduğu hükümlerle, yemek ve necaset ile ilgili sorumlu tutuldukları yükümlülüklerin nesh edilmediğini iddia ettiler.

Bir diğer grup ise onun hakkında aşırıya gitti. Onun Allah ve Allah'ın oğlu olduğunu iddia ettiler. İlâhî yapının insan yapısına büründüğünü, Rabbu'l-âlemin'in, (yeryüzüne) indiğini ve beraberinde oğlunu da Âdem'in hataları için çarmıha gerilip feda etmesi için getirdiğini iddia ettiler. Böylece bir olan, Samed, doğmamış, doğrulamamış, eşi ve benzeri olmayan ilahı, doğmuş ve çocuk edinmiş kıldılar!

O'nun ilahlığının; Hay, Âlim ve Kadir şeklinde üç temel unsurdan oluşan bir cevher olduğunu, bu asıllardan biri olan 'söz' ün ilim olduğunu ve bununda insan yapısına büründüğünü söylerler. Malum olduğu üzere bu asıllardan birini diğerinden ayırma imkânı yoktur. Bunun olması için üç zıt ilahın söz konusu olması gerekir ki bunu da savunmamışlardır.

Aynı şekilde Teslis ve tevhit inancında da ayrılığa düşüp, Hiçbir akıl ve naklin doğrulamadığı bölük pörçük bir duruma düştüler. Kaldı ki, İncil ve ondan önce gönderilmiş bazı kitaplarda geçen müteşabih alıntılar ise; İncil ve ondan önceki kitaplar tarafından muhkem bir şekilde açıklanmakta ve konuşuyormuşçasına Mesih'in Allah'ın kulu olduğuna, Allah'ın birliğine, onun ibadetine, duası ve sığınmasına çağırılmaktadır.

Dinin aslı, Allah'a ve Resulüne iman olduğundan, dinin emri de Allah'ın birliğine iman ve onun resullerini ikrar olmuştur. Son peygamberde bu gerçeği şu şekilde dile getirmiştir : *"İnsanlar Allah'ın bir olduğuna ve Resülü'nün de onun elçisi olduğuna iman edene kadar insanlarla savaşmakla emrolundum"*. Yine bu konuda şöyle der: *"Hristiyanların Meryem oğlu İsa'yı övdükleri gibi beni övmeyin. Şüphesiz ki ben Allah'ın kuluym. Bana, "Allah'ın kulu ve elçisi deyiniz."* . Bundan dolayı, Sabîi ve müşriklerden mucizeleri inkâr eden Berahime vb. Allah'a ibadet ve ikrar da müşrik; resulleri hususundaki itikadda ise bozuk inanca sahiptirler.

Vahdaniyetteki teslis ve Risalet'teki birleme savunucularının dinlerine giren bu bozuk düşüncenin hakikati, Allah'ın insanları yarattığı fitratla ve indirdiği kitaplarla apaçıktır.

Bu sebepledir ki; Papa ve ruhbanlar ile bunlar arasına dâhil olan Patrik, Piskopos ve Papazlardan biri faziletiyle temayüz ettiğinde dininden irtidat edip, Hükümdarlara yalakalık eder, ulaşacağı dünyalık arzulara razı olurdu. Beytü'l makdis'te İbnu'l-Buri, Dimaşk'de İbnu'l-Kuf, Konstantiye' de Papa olarak bilinen şahıslar ve sayısız Papa, Piskopos ve Papazlar bunlardan bazılarıdır.

Bazı araştırmacılar, onlarla bu konuyu görüştiklerinde, Hristiyan akidesi üzerinde olmadıklarını; buldukları halin, makam arzusu ve adetten kaynaklandığını itiraf ettiler. Aslında bunların durumu krallarla, zenginlerin kendi mülkleri ve zenginliklerinden ayrılmak istememelerine benzer. Bundan dolayıdır ki onların tek arzularının matematik ilimlerinden mantık, astronomi, hey'et ve hesap ilimleri; tabii ilimlerden ise tıp ilmi ve İbrahim peygamberin kendilerine gönderildiği felsefeci Sabiiler gibi ilahî konularda konuşma olduğunu görürsün. Bunlar, Mesih ve önceki ile sonraki resullerin dinlerini arkalarına atıp, Krallarla halkın arzusu için (özü bırakıp) dinin arta kalan şekilsel yönlerine odaklandılar.

Ruhbanlara gelince, hiçbir akıldan gizlenemeyen tüm kurnazlık ve hile yollarıyla halkı istismar ettiler. Öyle ki bazı araştırmacılar onların hilekâr yöntemleri hakkında kitaplar yazmıştır. Belli mekânlarda yakılan ateş olayı buna örnektir. İnce bir ipliği yağladıktan sonra kaçuk ağacına bağlarlar. Ardından (yukardan) ateşi üzerine dökerlerdi. O da hemen aşağı düşerdi. Cahiller ateşin gökyüzünden indiğini sanıp (yakılanı) denize götürürlerdi. Oysa o, rahibin yaptığından başka bir şey değildir. İnsanlar onun yaptığını apaçık görürlerdi. Bu hileye karışanlardan bazıları, bu gerçeği itiraf ettikleri de olmuştur.

Hakikati olmayan bir şeyle Allah'a ibadet etmenin caiz olmadığı hususunda hak ehli tüm fırkalar ittifak etmiştir. Münafıklar ise İsa ve diğerlerinden nakledilen mucizelerin o ateş olayıyla aynı olduğunu zannedebilir. Aynı şekilde haç takmadaki hileleri ile Mesih ve anneleri suretinde yaptıkları heykellerin ağlaması vs. hallerinin de bu cinsten olduğunu sanabilir. Akıllı biri ise; peygamber ve salih kulların bunlardan beri olduğunu; tüm bunların Firavun sihirbazlarının yaptığı batıl, iftira ve yalanlarından ibaret olduğunu bilir.

(Yaptıkları bunlarla sınırlı değildi.) Öncekiler (Yahudiler) Allah'a ibadet ettikleri şeriata muhalif oldular. Oysa Mesih'in neshettikleri dışında Tevrat'a tutunmalarını isteyenler onlardı. Peygamberleri hafife alıp katlettiler. Diğerleri(Hıristiyanlar) ise, onlar hakkında aşırıya gidip onlara ve onların heykellerine tapılar. Onlar (Yahudiler) şöyle dedi: *"Allah emrettiği bir şeyi başka bir vakitte veya başka bir peygamberle değiştirmesi ona uygun düşmez."* Diğerleri (Hıristiyanlar) ise şöyle dedi: *"Bilakis ruhban ve papazlar dilediklerini değiştirir, uygun gördüklerini haram kılarlar."*

İçlerinden biri günah işlediğinde ona uygun gördükleri ibadet sorumluluğunu yükler ve bağışlarlardı. İçlerinden bazıları zina eder, (savunma olarak da) kadına Ruhü'l- Kudüs'ün ruhuyla üflediğini söyleyip günahını kurban olarak takdim ederdi! Onlar (Yahudiler) dedi ki : *" Bize çoğu şey haram kılındı."* Diğerleri (Hıristiyanlar): *"pire ile fil*

arasındaki her şey helaldir. İsteddiğini ye, istediğini bırak” derdi. Onlar (Yahudiler) ise şöyle derdi: *“Büyük necaset (haram kılındı)”* Öyle ki hayızlı olanla oturulmaz ve onunla yemek yenilmezdi. Diğerleri (Hıristiyanlar) ise; *“sorumlu olduğun bir necis yoktur”* derdi. Sünnet olmayı, cünüblük durumunda gusülü ve necaseti izale etmeyi emretmezlerdi. Oysa Mesih ve Havariler Tevrat şeriatı üzerine idiler.

Namazı da doğuya doğru kılmayı ne Mesih ne de Havariler emretti. Bilakis bu Konstantin veya başka birinin bid'atidir. Aynı şekilde haç bid'atini de Konstantin kendi görüşüyle ve rüyasında gördüğünü iddia etmesiyle ortaya çıkardı. Oysaki Mesih ve Havariler bu konuda bir şey emretmediler.

Hâlbuki İnsanların kendisiyle Allaha yakınlaşmaya çalıştıkları din, Allah'ın onu emretmesi; onun peygamber ve resulleriyle meşruiyetini ilan etmesiyle mümkündür. Yoksa tüm bid'atler dalalettir. Putlara tapınma da ancak bid'atlerle ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde ezgilerin namaza dâhil edilmesi de Mesih ve Havariler tarafından emredilmemiştir.

Hülâsa, genel olarak üzerinde oldukları ibadet şekilleri ve kutladıkları bayramların meşruiyeti hakkında Allah herhangi bir kitap ve resul göndermemiştir. Ancak onların (Hıristiyanların) yapısında, Allah'ın dininden olan merhamet ve yumuşaklık vardır. Öncekiler (Yahudiler) de olduğu gibi katı kalpli ve intikamcı özellikler yoktur. Buda Allah'ın haram kıldığı işlerdendir, Öncekiler (Yahudiler) ise, inatçı ve kibirli olmalarına rağmen akıllı olmalarıyla temayüz etmişlerdi. Diğerlerinde (Hıristiyanlarda) ise; haktan sapma ve Allah'ın yolunu bulmada cahillik hâkimdi.

Sonraları bu iki grup kendi arasında dinlerinin aslı, mabutları ve resullerine inanç hususunda çok fazla gruplara ayrıldı. Yakubiler'e mensup olanlar şöyle derdi : *“ilahlık yapısı ile insanlık yapısı; tek bir cevher, tek bir asıl ve tek bir olaya dönüştü.”* Nesturiler ise: *“bilakis onlar iki cevher, iki asıl ve iki olaydır”* derdi. Melekaniler ise; bir yönüyle ittihadı diğer yönüyle farklılığı söylerdi.

Gerek geçmişte ve gerekse de günümüzde olsun ehl-i kitaptan Allah'a iman eden cemaatler Allah'a ve Resulüne hicret etmişlerdir. Allah'ın kitaplarından yola çıkarak son elçinin peygamberliğinin alametleri üzerine eserler yazmışlardır. Ancak bunlar ve Havariler, Tevrat, Zebur ve İncil'de bazı yerleri anlamadılar. Bu gruplar kendi aralarında ihtilafa düştüklerinde Allah, içlerinden iman edenleri hak üzerinde doğruya yöneltti. Onlara Mesih'in ve önceki peygamberlerin müjdelediği peygamberi gönderdi. O'nu; İbrahim peygamberle tüm resullerin dinine, tek ve şeriki olmayan Allah'ın ibadetine, dini ona halis kılmaya, yeryüzünü tüm putlardan ve dini küçük-büyük tüm şirklerden temizlemeye davet için gönderdi.

İsrail oğullarının devletinin olduğu Dimaşk ve diğer bölgelerle, kendilerini Hıristiyan olarak isimlendirenlerin devletinde putlara secde edilen bir zamanda Allah, İncil, Tevrat, Zebur ve Furkan gibi inen tüm kitaplarla beraber; Âdem'den son peygamber Muhammed'e kadar tüm peygamberlere iman etmeyi emretti. Allah şöyle buyuruyor: "(Yahudiler) 'Yahudi olun ve (Hıristiyanlar da) 'Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız' dediler. De ki: 'Hayır, hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız'. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi. 'Allah'a, bize gönderilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına gönderilene, Musa ve İsa'ya verilene, Rableri tarafından peygamberlere verilene, onları birbirinden ayırt etmeyecek inandık, biz O'na teslim olanlarız' deyin. Eğer onlar böyle sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse, gerçekten doğru yolu bulmuş olurlar; yüz çevirirlerse onlar elbette derin bir ayrılığa düşmüş olurlar. Allah, onlara karşı seni koruyacaktır. O, hakkıyla iştirakçidir, hakkıyla bilendir."⁴⁹

Allah, peygamberlerden, insanları adalet üzere tevhide davet etmeyi emretti. Ve dedi ki: "(Resûlüm!) de ki: Ey ehl-i kitap! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze geliniz: Allah'tan başkasına tapmayalım; O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmayalım. Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, işte o zaman: Şahit olun ki biz müslümanlarız! deyiniz." Ve şöyle buyurdu: "Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder. Şüphesiz O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir."⁵⁰ Ve dedi ki: "Allah'ın, kendisine Kitab'ı, hükümü (hikmeti) ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, 'Allah'ı bırakıp bana kullar olun' demesi düşünülemez. Fakat (şöyle öğüt verir:) 'Öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca rabbânîler (Allah'ın istediği örnek ve dindar kullar) olun.' Onun size, 'Melekleri ve peygamberleri ilâhlar edin.' diye emretmesi de düşünülemez. Siz Müslüman olduktan sonra, o size hiç inkârı emreder mi?"⁵¹

Aynı şekilde namaz ve haccını da peygamberlerin atası, Haniflerin imamı İbrahim peygamber'in inşa ettiği Beytü'l- haram'a dönük olmasını emretti. Onun ümmetini vasat kıldı. Onlar, bazıları (Hıristiyanların) yaptığı gibi peygamberlikle ulûhiyet vasfını aynı kefeğe koyup, onlara ilâhlık makamından bir şey verip, onlara tapıp şefaatçi kılmaları gibi aşırılıklara düşmedikleri gibi; onlara sert davranarak eziyet edip, hürmetlerini çiğnetip, itaatlerinden yüz çevirenler gibi de olmadılar. Bilakis peygamberleri tazim ettiler, getirdiklerine iman ettiler, itaat edip tabi oldular. Onu sevip, Allah dışında kimseye itaat etmediler. Hanif bir şekilde dini ona has kılarak, Sadece ona tevekkül edip, sadece ondan yardım istediler.

49 Bakara: 2/135-137.

50 Şûrâ: 42/51.

51 Al-i İmrân: 3/79-80.

Aynı durum ahkâmlarda da geçerli oldu. Dediler (Muhammed ümmeti) ki: *“Allah’ın emrettiğine itaat eder, nehyettiğinden sakınırsınız. Yakup’a mubah kılıp İsrailoğullarına haram kıldığı bazı şeyler gibi, mubah kıldığı bir şeyden bizi sakındırır veya Mesih’e mubah kılıp İsrailoğullarına haram kıldığı bazı şeyler gibi, haram olan bazı şeyleri bize mubah kılsa işittik ve itaat ettik.”*

Allah’ın peygamber ve elçilerine gelince bunların dinde bir şeyi değiştirmeleri hakkı yoktur. Allah’ın izin vermediği konularda da dine bir bid’ati de ekleyemezler. Elçiler sadece Allah’tan aldıklarını tebliğ ederler. Emir ve yaratma Allah’a hastır. Nasıl ki onun dışında kimse yaratamaz, aynı şekilde onun dışında kimse emir veremez. *“Sizin Allah’tan başka taptıklarınız, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlerden (sıfatlardan) başka bir şey değildir. Allah onlar hakkında hiçbir sultan-delil indirmemiştir. Hüküm yalnızca Allah’ındır. O, size kendisinden başkasına kulluk etmemenizi emretmiştir. İşte kayyum (doğru-kalıcı) olan din budur. Ancak insanların çoğu bilmezler.”*⁵²

Bu ümmet aynı zamanda necaset, taharet, helal, haram ve ahlakta da vasat kılındı. Öncekilerde olduğu gibi şiddete soyutlanmadılar. Sonrakiler gibi de sadece şefkatle (aşırı gevşeklik) sınırlanmadılar. Bilakis Allah’ın düşmanlarına şiddetle karşılık verirken, Allah’ın dostlarına da iyilik ve rahmetle muamelede bulundular. Mesih hakkında Allah’ın, Mesih’in ve Havariler’in dediğini dediler; aşırı giden ve ruhsuz kişilerin söyledikleri bid’atlerden kaçındılar.

Havariler, son peygamberin Yemen topraklarında ineceğini ve onun “Ğadibu’l-edeb”le yani kılıçla ineceğini haber vermiştir. Mesih’te onun beyinât ve te’ville ineceğini, Mesih’in (kendisinin) ise örneklerle geldiğini haber vermiştir. Bunun şerhi uzun sürer.

Davetçinin (İbn Teymiyye’nin) bunları milletin büyüğüne (Kıbrıs Hükümdarına) hatırlatma sebebi, kendisinin dini hassasiyeti, fazileti, ilim sevgisi ve müzakere isteğinin bana ulaşmasıdır. Ebu’l-Abbas el-Makdisi’yi (Kıbrıs’ta esir alınanlardan biri) Hükümdarın kendisine olan iyiliği, lütfu ve verdiği değer için teşekkür ettiğini gördüm. Aynı şekilde Papazlara ve diğerlerine de müteşekkirdir.

Bizler, herkes için hayır isteyen bir milletiz. Allah’tan size dünya ve ahiret hayrını toplamasını isteriz. Zira bir kimsenin Allah’a en büyük ibadeti, yaratılmışlarına nasihatidir. Allah, bu sebeple peygamber ve resullerini göndermiştir. Kulun kendisi ve Rabbi arasındaki nasihat kadardır büyük bir nasihat yoktur. Zira kulun Allah’la karşılaşması muhakkak bir gerçek olduğu gibi, Allah’ın kulunu hesaba çekmesi de şüp-

he götürmez bir gerçektir. Yüce Allah'ın buyurduğu gibi : *"Kendilerine peygamber gönderilenleri de peygamberleri de sorguya çekeceğiz."*⁵³

Dünya'ya gelince onun durumu hakirdir. Onda büyük olan aslında küçüktür. Orda en fazla ulaşılan şey makam ve paradır. Makam olarak ulaşılabilecek en son nokta, Allah'ın intikam olarak onu "Yem" de boğduğu Firavun gibi olmaktır. Para olarak ulaşılabilecek en son nokta ise, Musa'ya eziyet ettiği için Allah'ın yerin dibine geçirdiği ve kıyamete kadar sesinin yankılandığı Karun gibi olmaktır.

İşte bunlar, Mesih, ondan önce ve sonraki tüm peygamberlerin vasiyetidir! Allah'a ibadet etmeyi, ahirete odaklanmayı, dünya hayatının süsünden yüz çevirmeyi emretmektedir.

Madem dünya işleri değersizdir. Kavminin büyüğünün (Hükümdarının) hidayetine vesile olan, Allah'a yakınlaştıracak en büyük şeyin ilmi ve dini konuları onla müzakere etmek olduğunu gördüm.

Furû'î meseleler üzerine konuşma, usul meseleleri üzerine mebnidir. Sizde biliyorsunuz ki Allah'ın dini, nefsin isteklerine, ataların adetleri ve halkın arzularına göre şekillenmez. Bilakis akıllı olan peygamberlerin getirdiğine bakar ve insanların ittifak ve ihtilaf ettikleri konuları ayırt eder. Yüce Allah bunlar arasında kulda, doğru inanç ve salih amel ölçüsüyle muamelede bulunur. Her ne kadar insanoğlu içindeki her şeyi herkese izhâr etmesi imkân dâhilinde olmasa da, kendisi o miktar ölçüsünde faydalanır.

Ben Hükümdardan ilim ve hayır hususunda rağbet gördüğümünden dolayı sorduğu meselelere cevap verip ona yazdım. Dinî ve dünyevî gayeler için Kıbrıs'a gelme düşüncesi içimde belirdi. Şayet Hükümdardan Allah ve Resulü'nün razı olduğu şeyleri görürsem, onun amelinin gerektirdiği şekilde muamelede bulunurum. Hükümdar ve kavminin malumudur ki; yüce Allah tüm elçilerine genel; Muhammed'e ise has olarak, kâfir ve münafıkları zelil kılan, dini güçlendiren mucizeler izhar etmiştir.

Moğollardan Gâzân ve bağlıları Dımaşk'a geldikleri zaman, İslam'a girdiklerini ilan ettiler. Ancak, Allah'ın dinine uymadıklarından dolayı Allah, Resulü ve müminler yaptıklarına razı olmadı. Ben kendisi ve komutanlarıyla görüştim. Aramızda, Hükümdara da büyük ihtimalle ulaştığı, burada anlatmamın uzun süreceği tartışmalar oldu. Allah onu ve ordularını bize karşı zelil kıldı. Öyle ki (kılıçlarla değil) ellerimizle onları dövüyor ve bağırıyorduk. Aralarında bulunan Sîs'in valisine küçük çocuklar gibi davranılıyordu. Öyle ki beraberimiz de olan bazı müezzinler ona bağırıyor, sövüyor; o cesaret edip cevap veremi-

yordu. Ayrıca Gâzân'a bağlı bürokratların anlattığı bazı şeyler ondaki kötü niyeti gösterir nitelikteydi.

Elçiniz sahil yönüne geldiğinde hazır bulunmaktaydım. Moğollar, bana Sîs Valisinin (entrikalarıyla), sizlerle onların arasına nasıl girdiğini ve bunun sizi nasıl gurura soktuğunu anlattı. Kaldı ki Moğollar Sîs valisine karşı en şiddetli ve en çok ihanet eden insanlardı. Tüm bunlara rağmen bizler, sizin dininize mensup olanlara iyi davranıp, müdafaa ettik.

Gâzân ve Kutluşah'ın esirleri serbest bırakması da Moğollarla konuşmamdan sonra olduğu tüm Hıristiyanların malumudur. Ayrıca onların içinde bulunan bir Molay'la da konuştuktan sonra Müslümanların serbest bırakılmasına izin verdi. Ancak bana ;“*içlerinde Kudüs'te esir aldıkları Hıristiyanların olduğunu, onları serbest bırakmayacaklarını*” söyledi. Ben; “*zimmetimizde bulunan tüm Yahudi ve Hıristiyanların serbest bırakılması gerektiğini, onları azat edeceğimizi, gerek din ehlerinden (Müslümanlar) ve gerekse zimmet ehlerinden (ehl-i kitaptan) kimseyi esir tutmayacağımızı söyledim.*” Bunun üzerine Hıristiyan esirlerden -Allah'ın dilediği kişiler- serbest bırakıldı. İşte bu amelimiz ve iyiliğimizdir. Karşılık ise sadece Allah'tandır.

Yine elimizdeki Hıristiyan esirlere karşı şefkat, merhamet ve iyiliğimizi herkes bilmektedir. Son Peygamber, vefatından kısa bir süre önce vasiyetinde de bizden bunu istemiştir: “*Namazı muhafaza edin! Ve elinizin altındakilere iyi davranın*”. Yüce Allah'ta şöyle buyuruyor: “*Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler.*”⁵⁴

Moğollar, bu dine boyun eğip, ona intisap etmelerine rağmen onları kandırıp aldatmadık. Bilakis onlara üzerinde buldukları fesadı ve İslam'dan çıktıklarından dolayı onlara karşı cihadın gerekliliğini; Allah'ın Dimaşk ve Mısır'da temerküz etmiş güçlü, sağlam ordu ve askerlerinin hala düşmanlarına karşı desteklenmiş olduğunu; düşmanlık edenlere karşı muzaffer olduğunu beyan ettik. Bu süre içerisinde halk arasında Moğolların Müslüman olduğu yayıldı. Bundan dolayı da asker onlarla savaşmayı bıraktı. Ancak o ana kadar onlardan on binden fazla asker öldürülürken, Müslümanlardan ise iki yüz kişi bile öldürülmedi. Ordu Mısır'a yöneldi. Bu lanetli taifenin fesat ve dinsizliklerinin haberleri tekrar ulaştınca Allah'ın orduları onlarla çarpışmak için çıktı. Öyle ki yeryüzü onların sesleriyle inliyordu. Arazi ve vadiler güç, kuvvet, iman, çokluk ve doğrulukla dolmuştu. Akıl ve gönüller Allah'ın; Rablerine şirksiz ve muhlis olarak bağlı olan bu ümmetini, melekleriyle çepeçevre desteklemesine dehşete kapılmıştı!

Düşman onların eliyle hezimete uğradıktan sonra onlara karşı duramadı. Düşman ikinci kez saldırıya geçtiğinde ise onlara öyle bir azap gönderdi ki ordu ve süvarileri darmadağın oldu. Yorgun ve bitkin düşmüş bir şekilde hüsrana uğradılar. Ve böylece Allah'ın vaadi gerçekleşti, kuluna yardım etti. Onlar şimdi büyük bir bela ve onları gerileten bir yenilgiyle baş başa iken; İslam ise izzetinin her geçen gün arttığı, hayrının katlandığı bir süreçtedir.

Resulullah'ın buyurduğu gibi: *"Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinî işlerini yenileyecek bir muceddîd gönderecektir"*.

Bu din yenilediği ve ilerlediği bir dönemdedir. Kendisi dışında ilah olmayan, Tevrat'ı İncil'i ve Furkan'ı indiren Allah'a kâsem ederim ki; ben Hükümdar ve ashabına nasihat ediciyim.

Tamamı Hıristiyan olan Necrân heyetinin, papazları ve diğer âlimleriyle beraber peygambere geldikleri ve onları Allah'a, elçisine ve İslam'a davet ettiği Hükümdarın malumudur. Mesih hakkında onunla konuşmaya başlayıp, tartıştılar. Aleyhlerine hüccet kaim olunca kurnazlığa başvurdular. Allah peygamberinden onları mübahale/lanetlemeye davet etmesini emretti. Allah'ın buyurduğu gibi: *"Sana bu ilim geldikten sonra seninle bu konuda çekişenlere de ki: 'geliniz, sizler ve bizler de dahil olmak üzere, siz kendi çocuklarınızı biz de kendi çocuklarımızı, siz kendi kadınlarınızı, biz de kendi kadınlarımızı çağıralım, sonra da dua edelim de Allah'tan yalancılar üzerine lânet dileyelim'".* Peygamber bu durumu bildirince kendi aralarında istişare ettiler ve şöyle dediler: *"Bildiginiz üzere o peygamberdir. Bir peygamberle mübahale eden hiç kimsede kurtulamamıştır."* Bunun neticesinde ona cizye verip, zimmetine girdiler ve mübahaleden de muaf tutulmayı istediler.

Aynı şekilde, peygamber mektubunu Dımaşk ve Akdeniz'den Konstantiniye'ye kadar Hıristiyanların Hükümdarı olan Kayser'e gönderdi. Kendisi faziletli bir hükümdardı. Mektubu okuduğunda, onun özelliklerini sordu. Onun Mesih'in müjdelediği ve İbrahim'in oğlu İsmail'e vaat ettiği peygamber olduğunu anladı. Ardından Hıristiyan kavmini ona tabi olmaya davet etti. Mektuba saygı gösterip, gözlerine sürdükten sonra şöyle dedi: *"Keşke ona ulaşmış ayaklarını yıkayabilseydim. Eğer sahip olduğum bu mülk olmasaydı ona giderdim."*

Hıristiyan Habeşlilerin Hükümdarı Necaşi'ye gelince, hicret eden sahabeler tarafından peygamberin bilgisi ona ulaştığında iman edip doğruladı. Çocuğunu ve ashabını muhacir olarak gönderdi. Vefat ettiğinde peygamber onun üzerine namaz kıldı. "Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd..."⁵⁵ Suresini işittiğinde ağladı. Mesih hakkında ne düşündüğü kendisine sorulunca da şöyle dedi: *'Allah'a yemin ederim ki, İsa'da senin söyle-*

diğinden başka bir şey değildir! (sizin söylediğinizle İsa'nın) hakikati arasında, şu (çöp) kadar dahi bir fark yoktur! "

Hıristiyanlardan, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve Resullerine iman eden kişiler hakkında Peygamber uygulamalarından biriside şuydu: Onlar, İslam ümmetinden biri sayılır ve (Müslümanların) leh ve aleyhindeki her şey onlar içinde geçerli olurdu. Böylece o kişilere iki ecir verilirdi. Birisi Mesih'e iman için, ikincisi ise Muhammed'e iman ettiği için idi.

Öte yandan Allah, kendisine iman etmeyen milletlerle de çarpışılmasını emretmiştir. Bu konuda şöyle buyurmuştur: *"Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslâm'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar savaşın!"*

Herkim ki Allah'a iman etmez, Allah'ı söver ve onun teslis (üçlü birlik)ten biri olduğunu ve haça çekildiğini söyler, elçilerine inanmaz, hatta Allah'ın doğurduğunu ve Allah'la, oğlunun yiyip içtiğini, ihtiyacını giderip uyduğunu, Allah veya oğlunun hulul ettiğini iddia eder, son peygamberin getirdiklerini inkâr eder ve Tevrat ve İncil'in naslarını tahrif ederse -dört İncil'deki mevcut ihtilaf ve tenakuzlar içerisinde Allah'ın uyulmasını emrettiği açıktır- bu kişi, Allah'ın; kullarından uymalarını ve itaat etmelerini emrettiği hak dine uymamış olur. Ve yine herkim ki Allah'ın ve Resul'ünün haram kıldığı kan, ölü ve domuz etini haram kılmaz, -Domuz eti Âdem'den Muhammed'e kadar haramlığı devam edip hiçbir peygamber tarafından helal kılınmamıştır. Hatta Hıristiyan âlimleri bunun haram olduğunu bilmektedirler. Bunun izhar edilmesini engellememeleri ya bir beklenti ya da bir korku içerisinde olmalarındandır. Bazıları da inatçılık ve adetten engellemektedir.- ve Ahiret gününe iman etmezse- çünkü onların geneli bedenlerin haşrine inanmakla beraber, Allah'ın cennet ve cehennem için haber verdiği yeme, içme, evlenme, giyinme, azap ve nimetlenmeyi inkâr etmektedirler. En son sınır olarak nimetlerden kabul ettikleri müzik ve kokudur. İçlerinden bazı felsefeciler bedenlerin haşrini inkâr etmektedir. Onların çoğu bilginleri zındıklardandır. Bunu gizlemekte insanlarla özellikle kadınlarla ve zayıf akıllı rahiplerle alay etmektedirler.- Allah ve Resul'ü ona karşı cihadı emretmiştir. Ya bu dine girecek veya cizye verecek. İşte Muhammed'in dini budur!..

Kaldı ki Mesih cihadı emretmemiştir. Özellikle Hanif dinine mensup olanlara karşı durum budur. Havarilerde kendisinden sonra aynı şekilde emretmemiştir.

Ey Hükümdar! O zaman nasıl olurda kan akıtulmasını, kadınların esir alınmasını, Allah ve Resul'ünden delil olmaksızın insanların malını almayı helal görürsün?

Hükümdar bizim ülkemizde zimmet ve emân sahibi sayısız Hıristiyan olduğunu bilmez mi? Onlarla ilişkilerimiz güzel iken, nasıl olurda Müslüman esirlere hiçbir insaniyet ve din sahibinin razı olmadığı şeyleri reva görürler?

Bu dediklerimi Hükümdar, ailesi ve kardeşleri hakkında söylemiyorum. Ebu'l-Abbas Hükümdara ve aile halkına şükranlarını iletmektedir. Yaptıkları iyilikleri de itiraf etmektedir. Ben, bununla mesul olduğu halkını kast ediyorum. Hem esirler de Hükümdarın mesuliyeti altında olanlardan değil mi? Mesih'in ve diğer peygamberlerin taahhütleri esirlere iyi davranılmasını emretmiyor mu? Bu nerede?

Hem onların çoğu ihanetle esir alındılar. İhanet ise tüm dinlerde ve yönetimlerde haramdır. İhanetle alınmış kişi üzerine hükmetmeyi nasıl helal görürsünüz? Ayrıca siz Müslümanlarla bu sebeplerden dolayı yüz yüze gelip aynısıyla karşılık bulmama hususunda kendinizi nasıl güvende hissedersiniz? Kaldı ki Allah onlara yardım edecektir. Özellikle de bu vakitlerde ümmet cihat için yayılmış, dövüş için hazırlanmış, salihler ve Allah'ın dostları onun taatine girme arzusu içinde (yanıp tutuşmuşken)... Sahildeki gedikleri güçlü ve yiğit komutanlar üstlenmişken, bunların bazı başarıları ortaya çıkmışken, sayıları da arttıkça artmışken...

Hem Müslümanlar içerisinde öyle fedailer var ki Hükümdarlara yataklarında ve atları üzerinde suikast düzenlerler. Bunların geçmiş ve şimdiki haberleri size de ulaşmış olmalıdır!

Ayrıca onların içerisinde öyle salihler var ki Allah onların dualarını geri çevirmez ve isteklerini boşa çıkarmaz. O kimseler ki Allah onların kızgınlıkları için kızar, rızaları için razı olur. İşte o Moğollar ki sayıca çok olmalarına ve Müslümanlara intisap etmelerine rağmen, Müslümanların öfkelerini çektiklerinde, takatin onu vasıflandıramaya yetemeyeceği bir azapla onları çepeçevre kuşattı.

Ey Hükümdar! Nasıl olur da Müslümanlara her yönden sığınan bir topluluk tarafından, (Müslümanlara) hiçbir akıllının, Müslümanın ve müttefikinin razı olmadığı bu durum (zülüm) reva görülür?

Kaldı ki sende bilmektesin ki Müslümanlar suçlu değildir. Bilakis yaptıkları şeylerden dolayı övgüye layıktırlar. Hem tüm akıllıların üstünlüğü üzerine ittifak ettikleri din onların dinidir. Felsefeciler bile dünyaya bu dinden daha faziletli bir dinin gelmediği hususunda ittifak halindedir. İkame edilen deliller bu dine uymayı gerekli kılmıştır.

Ayrıca bu ülkeler ve sahil hala onların elindedir. Kıbrıs'ı bile üç yüz seneden az bir süredir onlardan aldın. Peygamber, onlara kıyamete kadar bir grup, hak üzere galip olmaya devam edeceğini vaat etmişken, Hükümdar nasıl emin olabiliyor ki ülkelerin ve kulların Rabbi başkalarından intikam aldığı gibi, ülkesinde ezilen Müslümanların da intikamını almayacağını? Müslümanların hamiyetlerinin tutuşup başkalarını ele geçirdikleri gibi onu da ele geçirmeyecekleri hususunda onu güvencede kılan nedir? Şayet bizler Hükümdar ve ashabından iyi şeyler görürsek en güzeliyle karşılık veririz. Ancak herkim ki azgınlaşırsa Allah muhakkak ki ona karşı bize yardım edecektir.

Sen de biliyorsun ki bu Müslümanlar için en kolay işlerdendir. Benim amacım size en güzel şekilde muhatap olmak, ilmi tedebbür etme, hakka ittiba ve yapılması gerekli şeylerde size yardımcı olmaktır. Şayet Hükümdarın yanında akli ve ilmine güvendiği kimseler varsa, onunla ilmin usullerini ve dinlerin hakikatini araştırsın. Ancak, onlar arasında işitmeyen ve akletmeyen mukallit Hıristiyanların olmasına razı olmasın. Zira onlar hayvan gibidirler. Hatta hayvanlardan daha aşağıdırlar.

Bu işin en doğru yöntemi ise Allah'tan yardım ve hidayet isteyip, şöyle demendir: *"Allah'ım bana hakkı hak olarak göster ve ona uymayı nasip et. Batılı batıl olarak göster ve ondan kaçınmada bana yardım et. Allah'ım batılı gözümde anlaşılacak hale getirme ki hevama uyup dalalete düşmeyeyim."* Ve de ki: *"Allah'ım! Ey Cebrail, Mikail ve İsrail'in Rabbi! Ey göklerin ve yerin yaratıcısı olan, gaybi da, görünen âlemi de bilen Allah'ım! Ayrılığa düştükleri şeyler konusunda kulların arasında sen hükmedersin."*

Mektupta bundan daha fazla detaya girmem mümkün değildir. Ancak ben Hükümdar için dünya ve ahiret iyiliğinden başka bir şey istemiyorum. Onlar iki şeydir:

Bunlardan biri ona özeldir: ilmi ve dini bilmesi; hakkın inkişaf edip şüphenin gitmesi ve Allah'ın emrettiği şekilde ibadet etmesidir. Bu ona dünya mülkünün her şeyinden daha hayırlıdır. İşte bu Mesih'in ve kendisinden dolayı gönderildiği ve Havarilere de öğrettiğidir.

İkincisi ise ona ve Müslümanlardır: kendi ülkesindeki Müslüman esirlere yardımcı olması, onlara iyi davranması, kendi halkına da onlara iyi davranmasını emretmesi, onların kurtuluşu için bize yardımcı olmasıdır. Zira Hükümdarın onlara kötü davranması onun gerek kendi dininden ve gerekse Allah'ın dininden ve Müslümanlar tarafından da sevmeyeceği bazı şeylerin ona ulaşmasına sebep olacaktır. Onların kurtuluşu için yardımcı olması ise gerek kendi dininde ve gerek Allah'ın dininde Müslümanlara iyiliktir. Mesih bu konuda insanlara en çok vasiyet edendi.

Gerçekten şaşırtıcıdır! Hıristiyanlar, kendileriyle savaşmadığı halde hileyle veya hilesiz yollarla bir kavmi esir almaktadır. Oysa Mesih şöyle demektedir: *“Bir yanağına tokat atana diğer yanağını çevir”*. Yanınızdaki esirler ne kadar çoğalırsa Allah’ın ve Müslümanların kızgınlığı da o denli artacaktır! Nasıl olurda Kıbrıs’taki Müslüman esirlere susulur! Özellikle de oradaki Müslümanların çoğu fakir ve zayıflardan olup kimse onlar için çabalamazken!

İşte Müslümanlardan Ebu’l-Abbas’ın durumu, Fakir abid ve ihtiyar olmasına rağmen serbest bırakılması çok zor oldu. Oysa İslam dini bize fakir ve zayıfa yardım etmemizi emretmektedir. Hem Hükümdarın bu yardımı yapması birçok açıdan da gereklidir. Özellikle de Mesih İncil’de bunu vasiyet etmekte, güneş ve yağmur gibi herkese merhameti ve hayrı emretmektedir.

Şayet Hükümdar ve ashabi esirlerin kurtuluşu için bize yardım ederlerse, dünya ve ahiretteki en büyük kazanç onların olacaktır. Ahirete gelince, Allah buna karşılık sevap ve ecir verecektir. Hevalarına uymayan Hıristiyan âlimleri şüphesiz bu gerçeğe inanır. Bilakis insafı olan ve Allah’tan korkan herkes bilir ki onlar haksız bir şekilde hileyle esir alınmışlardır. Allah ne Mesih’e nede hiçbir Havarîye ve Mesih’in dinine tabi olana; İbrahim dinine tabi olanı esir alma ve katletmeyi emretmemiştir. Kaldı ki Hıristiyanların geneli Muhammed’in ümmilerin resulü olduğunu itiraf ediyorken, nasıl olurda bir din ehli Resullerine tabi olanları katleder?

Şayet denilse ki önce onlar bizimle çarpıştı. Denilir ki bu kişilere ihanet etmenizden dolayı ve saldırıyı başlattığınız için bunu demeniz batıldır. Onlardan sizlerle savaşı başlatanlar ise bu konuda mazurdur. Zira Allah ve Resulü bunu emretmektedir. Hatta Mesih ve Havariler’den bu konuda ahitler alınmıştır. Allah ve Resule itaat eden, Allah’a ibadet ve dinine çağırın, tüm semavi kitaplarla resullerini ikrar eden, Allah’ın kelimesinin üstün gelmesi ve dinin Allah’a has olması için çarpışınla; kendi hevasıyla Allah ve Resul’üne muhalefet edip, şeytana itaat için çarpışın bir olmaz!

Hala Hıristiyanlardan Hükümdarlar, papazlar, ruhbanlar vardır ki ilim ve dinde diğerlerine göre meziyet sahibidir. Hakkın bazısını bilir, çoğuna da boyun eğler. İslam’ın ve ona tabi olanların kadrini bilir. Onlara, dünya ve ahirette kendisine fayda getirecek muamelede bulunur. Ayrıca esirlerin serbest bırakılması ve azad edilmesindeki ecir konusundaki peygamber ve sıddıkların sözleri dileyen için bilinmektedir. Hükümdar onları ne denli uygularsa meyvesini o denli alır.

Dünya’da gelince Müslümanlar hayır ve şer hususunda herkesten daha çok karşılığını vermeye güç yetiren kişilerdir. Kim de onlarla çarpışır veya yelin (azabın) tümü onadır.

Hükümdar muhakkak duymuştur ki Müslümanlardan çok az bir nefer sayıca onlardan kat kat fazla Hıristiyanlarla ve diğerlerine karşı galip gelmiştir. Bir de Müslümanların sayıca da kat kat fazla olduğunda nasıl olacağını bir düşün!

Yine geçmişte olsun şimdiki zamanda olsun Müslümanlardan 40 binin, çoğunluğu atlı olan Hıristiyanlardan 400 binine galip geldiği meşhur savaş haberleri de ulaşmıştır.

Müslümanlardan bazıları hala sınırları korumakla görevli iken, sayıca az olmalarına ve Hükümdarlarının başka işlerle meşgul olmalarına rağmen, Hıristiyan ülkelerine giriyorlar. Bu şaşılacak bir şey değildir! Zira Allah onların sözlerini bir kılıp sayılarını arttırdı. Öndekilerini güçlü, himmetlerini âli, Allah'a yakınlaştıran şeylerde istekli kıldı. Allah'a yakınlaştıran en büyük amelin cihad olduğu hususunda inançlarını güçlü kıldı. Peygamberlerinin vaat ettiği şu sözü doğrularak onları nimetlendirdi: *“Şehide, dökülen ilk kanı esnasında altı haslet verilir: Günahları bağışlanır, cennetteki makamını görür, cennet hurisiyle evlendirilir, ahiretin büyük korkusuna karşı teminat verilir, kabir azabından emin kılınır, iman elbisesi ile ziynetlendirilir.”*

Hem onların ülkelerinde Hıristiyanların sayısı sizin yanınızda bulunan Müslümanlara oranla kat kat fazladır. Zira içlerinde Hıristiyanların liderlerinden öyleleri var ki denizde (Kıbrıs'ta) onlar gibileri çok azdır. Müslüman esirlere gelince kimse onlara muhtaç olmadığı gibi onlardan faydalanmaya da ihtiyaçları yoktur. Bizler onların kurtuluşunu sadece Allah'ın onlara duyduğu şefkatten ve kıyamette doğruların ecirlerinin verilip, iyilerin ecirlerinin zayi edilmeyeceği o günde ona yakınlaşmak için istiyoruz.

Bu mektubun taşıyıcısı Ebu'l-Abbas Hükümdar ve kardeşlerinin iyiliklerini detaylıca yanımızda anlatmasının ardından ona (Hükümdara) iyilikte bulunmak isteği içimize doğdu. Hükümdarın hayır isteği, ilim ve dine olan meylinin bize ulaşmasından dolayı Hükümdara yazdım. Mesih ve diğer peygamberin yardımcısı olarak ben; Hükümdar ve arkadaşlarına nasihat ediyor ve onlar için iyilik istiyorum. Zira Muhammed ümmeti insanlar içerisinden çıkmış en hayırlı ümmettir. İnsanlar için dünya ve ahiret iyiliğini isterler. İyiliği emreder kötülükten sakındırır ve Allah'a çağırırlar. Dünya ve ahiret maslahatında onlara yardım ederler. Eğer Hükümdara ulaşan bazı haberlerde, onlardan bazıları veya dinleri hakkında bir ayıp varsa ya o haberler yalandır veya onun yorumu ve gerçekliği anlaşılmamıştır. Bununla beraber bazılarından günah, fuhşiyat ve zulüm söz konusu olsa bile bu tüm insanlar için söz konusu olan bir durumdur. Hatta Müslümanlarda olan şer diğerlerine oranla çok daha az iken yine onlardaki hayır gibisi de başkalarında yoktur.

Hükümdar ve her akıllı insan bilmektedir ki, Hıristiyanların kâhır ekseriyeti hem Mesih, Havari ve papazların vasiyetinden hem de Pavlos mektuplarından (öğretilerinden) çıkmışlardır. Hıristiyanların çoğu içki içmekte, domuz eti yemekte, haçı kutsamakta ve Allah'ın indirmedığı uygulamaları (bu dine) eklemektedirler. Bazıları da Hıristiyan ahkâmlarının haram kıldığı bazı şeyleri helal kılmakta ve bunu itiraf etmektedirler. Kabul etmedikleri muhalefetleri de bu kısma girer. Bize -doğru ve doğruluğu doğrulanmış- Resulullah'tan sabit olmuştur ki; *"Mesih bin Meryem ellerini iki meleğin omzuna yaslamış şekilde Dumaşk'teki beyaz minareye inecektir. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak ve kimseden İslam dışında bir din kabul etmeyecektir. Mesih, Yahudilerin tabi olduğu kör, dalalet sahibi Deccal'i öldürecektir. Müslümanlar Yahudilere musallat olacak, öyle ki taş ve ağaç: 'Ey Müslüman! Şu arkamdaki bir Yahûdî'dir! Gel de onu öldür!' diyecektir."* Böylece Allah hidayet Mesih'i olan Mesih bin Meryem'i yalanlayan ve eziyet eden Yahudilerden intikamını bu şekilde almış olacaktır.

Bizim yanıımızdaki Hıristiyanların durumlarına ve bizi onlara muzaffer ve musallat kılmasıyla ilgili Allah'ın onlara ne yapacağına gelince; bu konuda Hükümdarın üzülp, huzurunun kaçmaması için bir bilgi vermeyeceğim. Ancak Hükümdara şu nasihati yapmak isterim ki, kim onlara iyi davrandıysa onlarında akıbeti onlarla birlikte iyi oldu. Yüce Allah bu konuda söyle buyurmaktadır: *"Her kim zerre kadar iyilik yapmışsa, onun mükâfatını görecek. Ve her kim de zerre kadar kötülük yapmışsa, onun cezasını görecektir."*⁵⁶

Mektubumu Ebu'l- Abbas ve diğer Müslüman esirlere iyi davranmayı, yardımcı olmayı, içlerinde Kur'an ehli olanlara güzel davranmayı ve onlardan birine bile dinini değiştirmesi hususunda zorlanılmasını tavsiye ederek bitiriyorum. Hükümdar tüm bunların neticesini görecektir. Hükümdara bunların kat kat karşılığını vereceğiz. Allah biliyor ki ben Hükümdar için iyilik istiyorum. Zira Allah bize bunu emretmiştir. Herkese hayırla davranmayı ve tüm insanlar için iyilik istemeyi, onları Allaha ve dinine davet etmeyi, insî ve cinnî şeytanları onlardan def etmeyi emretti.

Allah, Hükümdar'ın yaptığı güzel şeylerin karşılığını verecektir. Allah'tan onun için hayırlı olan doğru sözleri bahşetmesini ve ona hayırlı bir son vermesini diliyorum.

Hamd âlemlerin Rabbi'ne; salat ve selam O'nun peygamberlerine ve özellikle Hatemu'l-Enbiya olan Muhammed'in üzerine olsun!

Kaynakça

- el- Buti, Muhammed Said Ramazan, *Fıhku's-Sire*, Daru'l-Fikr, Dimaşk.
- Ebû Zehra, Muhammed, *İbn Teymiyye: Hayatühü, Asruhü ve Ârâuhü*, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, Kâhire.
- İbn Teymiyye, Takiyuddîn Ebû Abbas Ahmed b. Abdulhalim b. Abdisselâm b. Ebi'l-Kasım (ö. 728/1328), *el-Cevâbü's-Sahih li-men beddele dine'l-Mesih*, Dârü'l-Asime.
- İbn Teymiyye, *Kitab Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye İla-Sercüvân Meliki Kubrus (Er-Risaletü'l- Kubrusiyye)*, Tahk: Abdurrahman Abdulmecit, Mektebetü'l-Hafız ez-Zehebî, Cezair.
- Koca, Ferhat, "İbn Teymiyye, Takiyuddin", *DİA*, C.20, S.398.
- el-Osmânî, Muhammed Rahmetullahi bin Halilirrahman el-Keyrevânî, *İzhâru'l-Hak*, Vizaretu şûni'l-İslamiyye.
- Reslân, Ebi Abdillâh Muhammed bin Said, *Havle Hayat Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye*, Mektebetü'l-Menâr, Arabistan.
- Remc, Alauddin, *Er-Risaletü'l- Kubrusiyye (Hitâb min Şeyhi'l-İslam İbn Teymiyye İla-Sercüvân Meliki Kubrus)*, Dâr İbn Hazm.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Galib el-Âmülî, *Câmiu'l-Beyân an te'vîli âyi'l-Kurân*, 26 c. Tahk. Abdullah b.Abdulmuhsin et-Turkî, Darü'l-Hicr, y.y. 2001.
- el- Ubde Muhammed, *Resâil mine's-sicn li-İbn Teymiyye*, Daru't-Teyyibe, Arabistan.
- ez-Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Tezkiretu'l-huffâz*, Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrut.